

Кондратенко Г. Г., заступник директора з науково-педагогічної та соціально-гуманітарної роботи Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИКИ ЗАСОБАМИ МУЗИЧНО-ТЕАТРАЛІЗОВАНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

У статті розглянуто питання професійної підготовки майбутнього вчителя музики засобами музично-театралізованої діяльності. З'ясовується специфіка використання театралізованих форм у підготовці студентів. Визначається зміст професійної підготовки засобами музично-театралізованої діяльності.

Ключові слова: професійна підготовка, вчитель музики, музично-театралізована діяльність.

У сучасній педагогіці України вища професійна мистецька освіта представляє самостійну органічну складову. В умовах євроінтеграційних процесів і змін освітніх пріоритетів надзвичайно гостро постає питання визначення стратегій університетської освіти, в тому числі модернізації професійної підготовки вчителів як носіїв соціокультурних змін у суспільстві. Якість та інноваційність освіти стають провідними у реформаційних процесах підготовки педагогів мистецьких спеціальностей відповідно до вимог Болонської декларації. В цьому аспекті актуальною є проблема оптимізації професійної підготовки майбутніх вчителів музики, здатних до організації музично-театралізованої діяльності школярів у ролі актора, режисера, сценариста.

Музично-театралізована діяльність є одним із ефективних засобів педагогічного впливу на розвиток особистості, адже є могутнім джерелом виховання духовних цінностей, розвитку творчих здібностей і активності. Саме така діяльність створює умови для самореалізації, спілкування, розвитку емоційно-почуттєвої сфери, духовного збагачення через світ доступних художніх образів.

Аналіз досліджень і публікацій дозволяє стверджувати, що в науковій літературі вивчалися питання мистецької освіти (А. Болгарський, А. Козир, Л. Масол, О. Олексюк, О. Отич, В. Орлов, Г. Падалка, Г. Побережна, Т. Рейзенкінд, О. Ростовський, О. Рудницька, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.), особливості театралізованої діяльності дітей (А. Капська, О. Комаровська, Г. Костюшко, Л. Макаренко, Н. Миропольська, Е. Мігунова). Разом з тим, бракує наукових досліджень, в яких би вирішувався аспект професійної підготовки майбутніх вчителів музики засобами музично-театралізованої діяльності, спостерігається недостатня розробка змісту і педагогічних технологій реалізації цього процесу.

Метою даної статті є визначення комплексу теоретичних і методичних засад щодо оптимізації професійної підготовки майбутнього вчителя музики засобами музично-театралізованої діяльності.

У процесі фахової підготовки майбутні вчителі музики мають можливість брати участь у різних формах позанавчальної роботи, в якій музично-театралізована діяльність займає одне із провідних місць. Тут здійснюється розширення і поглиблення професійних знань, умінь і навичок, виявлення творчих здібностей студентів, артистизму в умовах сценічного публічного виступу.

Г. Падалка зазначає, що студенти можуть розвинути таку необхідну якість як артистизм лише у процесі освоєння різних видів театрального мистецтва. Оскільки воно приховує у собі невичерпний потенціал, акторська діяльність спонукатиме студентів до розширення світогляду та уяви, удосконалення уміння інтуїтивно уподібнювати сценічну поведінку відповідно до ролевих потреб [2, 59].

В. Абрамян, порівнюючи діяльність педагога і актора, наголошує на необхідності формування техніки і технології педагога засобами театральної педагогіки [1, 22].

Музично-театралізована діяльність розглядається нами як багатофункціональна. Пріоритетними в ній є професійна, комунікативна і виховна функції, адже відбувається підготовка студентів до майбутньої педагогічної діяльності через самореалізацію особистості. Професійна функція даної діяльності (формування стійкого інтересу до професії, підвищення виконавської майстерності) доповнюється виховною (розвиток особистісних якостей, взаємодопомоги, відповідальності), загальнорозвиваючою (розвиток пізнавальних творчих інтересів, формування художньо-естетичних смаків) та комунікативною (підвищення культури спілкування з аудиторією глядачів).

У процесі музично-театралізованої діяльності перед студентами постає завдання спрямувати на глядача свою діяльність, у процесі якої передбачається живий контакт з аудиторією. Тому активно розвиваються емоційність, артистизм, комунікативні риси учасників.

Важливими є театралізовані форми, в яких студенти самостійно складають сценарії, пишуть пісні, вірші, роблять аранжування мелодій, виступають на сцені. Тому такі важливі форми самостійної творчості такі, як музично-театралізовані вистави, капусники, музично-розважальні та шоу-програми, фестивалі, КВК тощо. Хоча дана форма застосовується в будь-якому навчальному закладі, специфіка проведення її серед студентів-музикантів виявляється у максимальному використанні активного музикування її учасників. До того ж, від студентів вимагається не тільки творча інтерпретація музичних творів, а й акторська

майстерність у процесі постановки сценічної дії. Поєднання діяльності актора та музиканта розвиває творчі здібності майбутнього вчителя, дає основи сценічної майстерності, практичні навички театрального мистецтва, готує до подальшої роботи з дітьми.

Специфіка використання музично-театралізованих форм полягає в тому, що: в процесі роботи студенти готуються до майбутньої професійної діяльності (як організатори позанавчальної роботи); відбувається інтеграція навчальної та позанавчальної діяльності, де у музично-сценічній продукції втілюються професійні знання з постановки голосу, диригування, основного музичного інструменту тощо. Спостерігається рівномірність можливостей для вияву творчих здібностей для всіх студентів у виконанні пісень, танців, композицій. Під час проведення музично-театралізованих форм виникають позитивні емоції, задоволення студентів від спільної діяльності та творчого мікросередовища. До того ж виявляється позитивна реакція глядачів на виступ студентів, що стимулює їх до подальшого виявлення свого творчого потенціалу.

У процесі професійної підготовки майбутніх вчителів музики засобами музично-театралізованої діяльності важливим є формування позитивної мотивації до організації відповідної діяльності, розвиток комплексу професійних і особистісних якостей, впровадження у навчальний процес науково обґрунтованої системи підготовки студентів до організації музично-театралізованої діяльності, засвоєння студентами знань, умінь і навичок, що забезпечують теоретичну і практичну підготовку, створення навчально-методичного забезпечення підготовки майбутнього педагога-музиканта засобами музично-театралізованої діяльності.

Важливим є залучення студентів до різних видів музично-театралізованої діяльності за власним бажанням, проведення творчих зустрічей з музикантами, співаками, акторами, бесід про значення якісної музично-педагогічної підготовки для професійного становлення фахівця, про різноманітні музично-театралізовані заходи та методику їх впровадження в навчально-виховний процес навчального закладу.

Об'єктивна діагностика творчих можливостей студентів, відсутність критичних, категоричних оцінок, демократичний стиль спілкування дає можливість студентам для висування оригінальних ідей у створенні нових продуктів сценічної творчості.

Наступний етап передбачає формування теоретичних знань студентів щодо організації музично-театралізованої діяльності, з'ясування найбільш цікавих форм шляхом перегляду концертів, музичних вистав, виконання студентами низки творчих завдань, самопостереження, самоаналізу, рефлексії власної творчої діяльності.

Важливим є залучення студентів до виконання практичних завдань з метою розвитку їхніх акторських і режисерських умінь та навичок. Розвитку акторських умінь сприяють наступні творчі завдання: читання віршів та сценаріїв як ведучі по парах (робота над художньою виразністю мови); робота над текстами ролей; спів у системі «караоке», набуття практики співу під інструментальний супровід. Основними завданнями для розвитку режисерських умінь стали інсценування пісень, розігрування сценок, постановка фрагментів дитячих музичних вистав.

Залучення студентів до реалізації набутих знань, умінь у різних формах музично-театралізованої діяльності передбачає максимальне використання активного музикування їхніх учасників у поєднанні з виконанням різноманітних творчих завдань в рамках музично-театралізованої діяльності в ролях сценариста, актора, режисера, музиканта тощо.

Разом з тим, жодна з нормативних професійно-спрямованих дисциплін цілеспрямовано не готує майбутнього вчителя музики до організації музично-театралізованої діяльності в закладах освіти, хоча художнє виконання музичних творів як навчальне завдання та форма контролю є в кожній дисципліні, а моделювання форм позакласної роботи в школах та дошкільних навчальних закладах є одним із важливих практичних завдань на заняттях з методики музичного виховання. Участь студентів у музично-театралізованих формах спостерігається лише у позанавчальний час, де студенти набувають основних знань, умінь та навичок.

Враховуючи особливий інтерес молоді до сценічної діяльності, сучасної естрадної пісні, театрального мистецтва, отримання студентами спеціалізації «Режисура музично-театралізованих заходів» у мистецьких вищих навчальних закладах дозволяє їм стати більш конкурентноспроможними на ринку праці, отримавши відповідну комплексну підготовку.

Студенти опановують специфіку режисури, оволодівають методикою роботи над сценарієм, базуючись на основних законах драматичної дії та сценарної композиції, умінь розробки режисерського постановочного плану та оформлення режисерської документації різних заходів та театралізованих масових дій, готуються до організації різних форм музично-театралізованих заходів.

Відбувається засвоєння теоретичних та методичних основ сценарного мистецтва, розширення теоретичних знань про основні види театрального мистецтва, етапи та закономірності роботи над літературним сценарієм та його складовими, про творчі методи сценариста, види та специфіку театралізованих заходів; набуття фахових умінь і навичок, спеціальних здібностей (художньо-образного мислення, оригінального

авторського бачення); накопичення зразків музично-сценічних заходів; набуття практичного досвіду відповідної діяльності з метою перенесення специфіки її підготовки у подальшу професійну роботу.

Студенти аналізують розроблені сценарії дитячих вистав і свят, опрацьовують літературу (збірники п'єс для дитячого театру, збірки пісень і віршів) з метою підбору сценаріїв музично-виховних заходів різноманітної тематики; визначають режисерський задум твору та підбирають художньо-естетичні засоби для втілення п'єси для дітей у виставі; реалізують творчий потенціал у написанні режисерського постановочного плану, у написанні літературних сценаріїв дитячих музичних вистав; складають сценарний план різноманітних музично-виховних заходів у постановці уривків дитячих вистав, свят, реалізують сценарно-творчі навички у власних сценарних задумах, у здійсненні постановок літературних сценаріїв дитячих музичних вистав; складають режисерський план різноманітних музично-виховних заходів.

Важливою є участь студентів у театралізованих виставах в якості актора та режисера, де поряд з виконанням ролей і режисерською роботою вони ознайомлюються з особливостями підбору гриму, костюму, розробляють декорації.

Отже, оптимізація змісту професійної підготовки майбутніх вчителів музики до творчого розвитку дітей засобами музично-театралізованої діяльності передбачає опанування теоретичними знаннями, які сприяють збагаченню загальної мистецької ерудиції, усвідомленню студентами ролі театрального мистецтва в естетичному вихованні дошкільників і школярів. Важливим етапом відповідної методики є введення елементів театралізації до процесу засвоєння музично-виконавських умінь в процесі занять, адже театралізовані форми роботи збагачують і розширюють можливості студентів у художньо-образному сприйнятті та інтерпретації музики. Не менш важливим є етап практичного оволодіння методичними прийомами залучення студентів до театралізованої діяльності.

Етапність підготовки засобами музично-театралізованої діяльності має будуватися від формування зацікавленості музично-театральним мистецтвом через оволодіння теоретичними знаннями щодо специфіки музичного театру, основ театралізованої діяльності та практичними вміннями в галузі власної музично-сценічної творчості до освоєння методичних засобів організації музичного театру у школі або в позанавчальних закладах. Цей процес має бути прогнозованим і керованим, в результаті чого має сформуватися цілісна компетентність майбутнього педагога у музично-театралізованій діяльності.

Таким чином, проблема оптимізації професійної підготовки майбутнього вчителя музики засобами театралізованої діяльності потребує подальших спеціальних наукових досліджень і цілісного педагогічного впливу.

ДЖЕРЕЛА

1. Абрамян В. Ц. Театральна педагогіка / В. Ц. Абрамян. — Київ : Лібра, 1996. — 224 с. (Трансформація гуманітарної освіти в Україні).
2. Падалка Г. М. Естетична культура майбутніх вчителів та умови її формування / Г. М. Падалка // Вища і середня педагогічна освіта. — К., 1991. — № 15.
3. Серих Л. В. Формування естетичної культури молодших школярів у процесі театралізованої діяльності : автореф. дис. канд. наук: спец. 13.00.07 / Л. В. Серих. — 2008. — 22 с.

В статье рассматривается вопрос профессиональной подготовки будущего учителя музыки средствами музыкально-театрализованной деятельности. Выясняется специфика использования театрализованных форм в подготовке студентов. Определяется содержание профессиональной подготовки средствами музыкально-театрализованной деятельности.

Ключевые слова: профессиональная подготовка, учитель музыки, музыкально-театрализованная деятельность.

The article discusses training of future teachers of music and musical-theatrical work. It turns out the specificity of theatrical forms in the preparation of students. Determine the content of training and musical-theatrical work.

Key words: training, music teacher, musical and theatrical activities.